

Hegel: građansko društvo

Seminarski rad

Gradansko društvo

Uz obitelj i državu, građansko društvo kod Hegela predstavlja konstitutivni element razvoja objektivnoga duha. Građansko društvo, kao posredujući, drugi stupanj smješten između ostala dva- naime između obitelji i države- predstavlja prijelazni oblik razvoja objektivnoga duha koji kao takav unutar društveno-političkog zbivanja kulminira u državi kao svome ozbiljenju.

No prije nego što se upustimo u izlaganje kako filozofije objektivnoga duha, tako i njegovog položaja unutar cjeline Hegelovog filozofskog sustava, najprije nam je, u osloncu na Hegelov tekst¹, podrobnije izložiti koncepciju građanskoga društva onako kako je ona tematizirana u Hegelovom djelu *Osnovne crte filozofije prava*². Najzad, naš primarni zadatak ovdje je izložiti bitne crte teme građanskoga društva; smještanje iste u opširniji sustav cjelokupne Hegelove filozofije koje bi zahtijevalo detaljno tematiziranje cjeline Hegelovog filozofskog sustava uvelike premašuje svrhu ovoga rada, tako da ćemo se toga ovdje prihvatiti samo u grubim, ali u smislu osnovnog arhitektonskog presjeka Hegelovog sustava, orijentacijski relevantnim crtama.

Princip građanskoga društva

Građansko društvo kao posredujuća sfera između sfera obitelji i države određena je ambivalentnim principom posebnog i općeg. Kao «razlika koja stupa između porodice i države»³, građansko društvo predstavlja međusobno prožimanje *sebične svrhe* onog posebnog, koje se u *lošoj beskonačnosti* raslojava u «zadovoljavanju svojih potreba, subjektivnih nahoda i slučajne proizvoljnosti»⁴ i onog općeg koje zadovoljavanje tih sebičnih potreba zasebičnosti dovodi u međusobnu zavisnost i njegovu posebnu subzistenciju stavlja u zavisan odnos sa subzistencijom svih. Međusobna isprepletenost posebnog i općeg u sferi građanskoga društva predstavlja moment realiteta ideje u kojem ideja, realizirana u onom posebnom kao u svojoj *vanjskoj pojavi*- koja je kao takva slučajna- ostaje unutarnjom nužnošću te pojave.

Ovaj oblik općenitosti koji sačinjava jedinstvo unutar sfere podijeljenosti privatnih svrha na način da tim zasebičnim svrhama posreduje sredstva za njihovo zadovoljavanje ipak se ne ostvaruje *slobodno, već nužno*⁵. Jer takva općenitost se onome posebnome nameće tek izvana kao rezultat procesa koji kao *interes ideje* djeluje van svijesti pojedinaca koji, da bi sebi osigurali sredstva zadovoljavanja svojih interesa *moraju* sebe odrediti na opći način «čineći sebe *karikom* lanca ove povezanosti». Jedinstvo ostvareno na taj način svejedno zadržava svoju suštinsku razdvojenost na posebno i opće, te tako još uvijek ne predstavlja *običajnosni identitet*, već tek *formalnu općenitost znanja i htijenja i formalnu slobodu*⁶.

¹ Kao pomoć kod interpretacije izvornoga teksta, po potrebi ću se koristiti i svojim bilješkama sa predavanja koja sam u zimskome semestru 2007. godine, a na temu Hegelove filozofije prava slušao kod dr. Damira Barbarića

² Hegela navodimo po paragrafima prema izdanju: Hegel, *Osnovne crte filozofije prava*, prijevod D. Grlić, Sarajevo : Veselin Masleša 1989.

³ Hegel, paragraf 182.

⁴ Isto, paragraf 185.

⁵ Isto, paragraf 186.

⁶ Isto, paragraf 187

Rad i imovina

U sferi građanskoga društva čovjek uopće postoji tek kao građanin⁷. Kao karika lanca u sistemu potreba i zadovoljavanja potreba, gdje on, da bi mogao zadovoljavati svoje potrebe ujedno nužno zadovoljava i potrebe svih, on zadobiva svoju formu općenitosti, odnosno zadobiva svoju društvenost koja kao forma općenitosti njega uopće omogućuje kao postojećeg u građanskome društvu.

Unutar sistema potreba, da bi uopće mogao biti karikom njegova lanca kako glede traženja prikladnih sredstava zadovoljavanja vlastitih potreba, tako i glede mogućnosti zadovoljavanja potreba drugih, pojedinac mora biti *obrazovan* na način da svoje potrebe učini društvenima i priskrbi sebi formu općenitosti: forma općenitosti u tom sistemu znači upravo podruštvljenje subjektivnih potreba i u tom smislu postizanje *jednakosti s drugima*.

Forma općenitosti unutar sfere građanskoga društva, pa samim time i svoje postojanje unutar te sfere, pojedinac kao ono posebno postiže u domeni rada. Rad, ta specifična ljudska djelatnost koja u svojem grananju i rastućoj mnogostrukosti u razvoju sredstava za zadovoljavanje jednako tako rastuće mnogostrukosti ljudskih potreba (koje nisu zaokružene u svom totalitetu, odnosno konačne kao u životinja)-tek čini čovjeka *građaninom i uopće nečim*, konkretno-postojećim u sferi građanskoga društva.

Dijalektičko kretanje posredovanja posebnog s pomoću općeg, koje se u sferi građanskoga društva, u domeni rada očituje time što «svaki za sebe stječe, proizvodi i uživa, proizvodi i stječe za užitek ostalih», kao *nužnost* ove međusobne isprepletenosti posebnog i općeg javlja se *opća, stalna imovina*⁸.

Osoba bez vlasništva i vlasništvo bez osobe kao takvi su apstraktni: oni se ozbiljuju tek u međusobnom prožimanju, odnosno u realizaciji vlasništva. Izvanjskost, egzistenciju osoba sebi daje pomoću izvanjskih stvari, odnosno posredstvom vlasništva. Tek kao vlasnik izvanjskih stvari, kao *građanin*, osoba u sferi građanskoga društva egzistira, uopće postoji kao *nešto*. Bez vlasništva, egzistencija nije moguća: u tom smislu, *vlasništvo bitno, a ne akcidentalno, pripada svome vlasniku*.

Nadalje, vlasništvo u Hegelovom smislu ne treba misliti naprosto kao neku konačnu i određenu kvantitetu stvari koju neka osoba ima u danome trenutku. Supstancijalnije shvaćeno, vlasništvo se odnosi upravo na samu *mogućnost učestvovanja* u općoj imovini⁹: pojam vlasništva se odnosi dakle ne samo na imanje neke stvari, već i na samu mogućnost imanja.

Nejednakost *posebne imovine* odnosno nejednakost mogućnosti učestvovanja u općoj imovini društva proizlazi pak iz same *prirodne* nejednakosti koja pripada objektivnom pravu *posebnosti duha* koji tu nejednakost ne samo da ne ukida već ju iz sebe samoga proizvodi: onu prirodnu jednakost duha u sferi građanskoga društva «uzdiže do nejednakosti vještine, imovine i moralne obrazovanosti»¹⁰ Svaki zahtjev za jednakosti, po Hegelu, «pripada praznom razumu, koji tu svoju apstrakciju i svoje *'treba da'* uzima kao realno i umno.»¹¹

Nejednakost kao takva jest *umna*: u sferi građanskoga društva u kojemu ono umno ima svoju izvanjskost u kojoj se realizira, nejednakost, budući da jest umna, predstavlja istinu svijeta i realnost. Razum koji kao takav pripada u sferu *posebnog*, sebi može tek umišljati kakva bi istina svijeta trebala biti: ova *taština* razuma međutim ne može ukinuti njegovu posebnost i njegovu apstraktnu općenitost (koja se odvija u formi loše beskonačnosti), takoreći, uzdići na razinu zbiljske općenitosti kao onoga što jest umno i kao takvo zbiljsko.

⁷ Isto, paragraf 189.

⁸ Isto, paragraf 199.

⁹ Isto, paragraf 200.

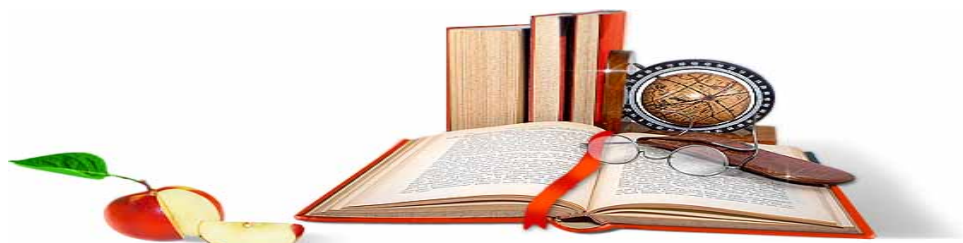
¹⁰ Isto

¹¹ Isto

**---- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU WWW.MATURSKI.NET ----**

**BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA
RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.**

**WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM
WWW.MATURSKIRADOVI.NET**



NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO **SEMINARSKI**, **DIPLOMSKI** ILI **MATURSKI** RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE **GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI** KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U **BAZI** NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU **IZRADA RADOVA**. PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM **FORUMU** ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com